

Bondelagets plan for økt selvforsyning

Verden er for tiden ustabil. Det er krig, energikrise og økte kostnader. Mange kjenner på den økonomiske situasjonen, med økte renter og priser. Krigen i Ukraina og pandemi har vist hvor sårbar matforsyningen er, og viktigheten av å ha en god matsikkerhet og matberedskap.

Jordbruket har det siste året opplevd en regjering som har samarbeidet godt med næringa i arbeidet med å styrke landets matberedskap. Dette blir viktig også framover for å skape framtidstro i næringa. Det er den løpende matproduksjonen over hele landet som gir reell matberedskap.

2022 ble et godt kornår, og det har aldri vært mer norsk matkorn på lager. Regjeringens matkorngaranti fra mars i fjor var viktig for resultatet. Dette viser at bonden trenger forutsigbarhet og klare signaler. Strømstøtta har også vært avgjørende for å opprettholde matproduksjonen i landet, spesielt innenfor grøntsektoren.

Regjeringen har gjennom Hurdalsplattformen sagt at de ønsker å øke selvforsyningsgraden i Norge opp til 50 %. Norges Bondelag har samme målsetting. I dag ligger selvforsyningsgraden på rundt 40 %. Dette er mulig å få til gjennom riktig satsing, og her er det vi mener må til.

1. Inntekta til bonden må opp.

En viktig forutsetning for økt selvforsyningsgrad er å øke inntekta til bonden. Inntektsnivået i jordbruket er lavt, og Stortinget har bedt om at det legges fram en tidfestet opptrappingsplan basert på nytt tallgrunnlag. Å få en inntekt som andre i samfunnet er ikke bare et mål i seg selv, men også et viktig virkemiddel for Norges matvareberedskap og bosetting i hele landet.

Det er 30 år siden sist vi gjennomgikk beregningsmetoden for å måle inntekta til bonden. Nå har det kommet et nytt kunnskapsgrunnlag som slår fast at inntekt fra matproduksjon er lav. Det blir stadig færre bønder i landet, og det haster med å få på plass en opptrappingsplan og å øke inntekta.

2. Et sterkt importvern

Importvernet er viktig for å sikre norsk, trygg mat produsert over hele landet. Norske jordbruksvarer må sikres et effektivt importvern, og tollvernet må styrkes der det er mulig. Norge må ikke gi innrømmelser i internasjonale handelsavtaler som gir innskrenkninger i handlingsrommet for norsk landbruk. Økningen i import av RÅK-produkter er bekymringsfull.

Importvernet er i dag svekket, og gir ikke lenger tilstrekkelig tollbeskyttelse for en lang rekke norske landbruksvarer. Det er overgang fra krone- til prosenttoll som vil styrke tollvernet betraktelig, dette må utnyttes.

Under pandemien ble det tydelig hvor mye grensehandelen påvirker den norske produksjonen. Med stengte grenser økte behovet for norske råvarer, noe som blant annet førte til at vi måtte øke produksjonen av melk. Å minimere grensehandelen vil være et viktig grep for å øke den norske produksjonen, men også markedet, og å gjennom dette øke selvforsyningen.

3. Mer norskprodusert mat, mindre import

På grunn av importkvoter og utilstrekkelig tollvern utnytter vi ikke potensialet for norskproduserte varer. Spesielt ser vi dette innen kjøtt og meieriprodukter. Grønsaker har også et stort mulighetsrom.

Økt produksjon av grønt er viktig for å styrke matberedskapen. Dette kan gjøres bl.a. ved å utvikle bedre lagringsmetoder og utvikle nye sorter. Forbrukerperspektivet er også en viktig faktor for å kunne nå økt selvforsyning. Derfor må også jordbruket utvikle produkter i tråd med det som er klimatisk mulig, og hva forbruker ønsker. Dette gjelder også matkorn, gjennom verdikjedesamarbeidet med mål om 90 prosent norskandel.

Dersom vi utnytter mulighetene og øker den norske produksjonen kan dette tiltaket alene gi 5% økt selvforsyningsgrad.

4. Mer norskprodusert fôrråvare

Hva dyra spiser er viktig, og mer norskproduserte karbohydrater og protein i dyrefôret er viktig for å øke selvforsyningen. Mer og bedre grovfôr kan redusere kraftfôrforbruket og dermed øke norskandelen i fôrrasjonen. For drøvtyggere er grovfôret den viktigste proteinkilden. For å dekke proteinbehovet til dyra importeres det i dag en del soya, også fra land med regnskog. Norges Bondelag ønsker å avvikle denne importen og arbeider for å finne norske erstatninger.

Et viktig grep for å få til dette er økt produksjon av norsk korn og planteprotein.

For å få til dette trenger bonden uavhengig rådgivning i alle deler av landet, spesielt for å utvikle nye kulturer og dyrkingsmetoder. Sortsutvikling i form av foredling og sortsutprøving må tilpasses de behov næringa til enhver tid har.

Vi kan klare følgende for **norskandel i kraftfôret** i 2030:

- 90 % for karbohydrater (var 89 % i 2005)
- 60 % for fett (var 62 % i 2005)
- 50 % for protein (forutsetter bruk av nye kilder)

Dette vil gi en samlet norskandel på 76 %, eller en økning på 15 prosentpoeng. Det gir ca. 2 % utslag i selvforsyningsgrad.

5. Kosthold i tråd med norske ressurser og handlekurven til forbruker

De valgene forbrukeren tar i butikken er førende for norsk matproduksjon. Det forutsetter også at landbruket produserer god, sikker og trygg mat på norske ressurser. Derfor ønsker Bondelaget et strengere regelverk knyttet til opprinnelsesmerking av matvarer, inkludert kjedenes egne merkevarer, både i forbrukermarkedet og innen storhusholdning, slik at forbruker er godt informert om de varene de kan velge.

For at vi skal ha norske produkter i hyllene til enhver tid, og for å øke selvforsyningen er det en forutsetning at bonden får omsatt varene sine. Det er derfor viktig at fordelene med å velge norske produkter er godt synlig for forbrukeren, og at produktene er lett tilgjengelige i butikk.

Norske poteter og korn kan i stor grad erstatte noe av importen av pasta og ris. Noe av fettene kan også erstattes med smør og fløte. Bær og frukt kan erstatte noe av sukkerinntaket vårt, og samtidig bidra til å bedre folkehelsen. Kort sagt er det mange grep som kan gjøres for å øke bruken av norske råvarer.

Hele regnestykket for økt norsk selvforsyning:

Økt norskandel	Matkorn (lettest å sette inn virkemidler på)	+2 %	Partnerskapet, kornstrategi. 90% norskandel i matkornet (var 64% i 2021, 75% i 2022)
	Melk, yoghurt, smør og ost	+ 0,8 %	Prosenttoll og tilstrekkelig RÅK-tilskudd. Erstatte alt utenom kvotene.
	Kjøtt og egg	+ 0,7 %	Storfekjøttproduksjon økes til 100 % markedsdekning (obs markedsbalanse). Også andre kjøttslag må dekkes av norsk produksjon, krever konkurransekraft (tollvern og prisnedskrivning).
	Potet	+ 1,1%	Tollvern. Spesialpoteter, bruke lagringspotet og bedra lagringsteknologi. Forbrukerpreferanse. Spis mer potet!
	Frukt, grønt og bær	+0,6 %	Norskandelen går ned! Tollvern (prosenttoll) løk, isbergsalat, knollselleri, kålrot og eple. 75% potet, 50% grønt, 25% bær, 4% frukt.
	Sum	+ 5,2 %	Krever økt areal (600 000 da)
Mer norsk kraftfôrråvare		+ 2 %	I dag: 63% norske råvarer i kraftforet Mål: 76% norskandel i kraftforet= 95% karbohydrater, 60% fett, 50% protein
Mer og bedre grovfôr		Ikke kvantifisert	
Endra kosthold		3,0 %	Ris og pasta erstattes av poteter Margarin og fett, sukker erstattes av smør, fløte og norsk frukt og bær.
Sum		10,2 %	